

**Abonementna lista:** —  
 Celo leto . . . K 10—  
 Pol leta . . . „ 5—  
 Četrť leta . . . „ 250—  
 Mesečno . . . „ 1—  
**Članaj Avstrije:** —  
 Celo leto . . . „ 15—  
 Posamezne številke  
 — 10 vinarjev. —

# STRAZA

**Inserat ali oznanila**  
 se računajo po 12 v. in  
 od 6 redne petivrate: pri  
 večkratnih oznanilih velja  
 — popust —  
 „Straza“ izhaja v pet  
 deljebah, petek popoldne.  
 Retapiel se ne vračaja.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor  
 Brodška ulica 5. — Telefon št. 113.

**Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.**

I uredništvom se more govoriti  
 vsak dan od 11.—12. ure popoldne.

## Hudi boji v Izhodni Galiciji.

V Izhodni Galiciji in Volhyniji se Rusi krčevito ustavljajo. — Italijani zopet brezuspešno navalili na Doberdobsko planoto. — Pred velikimi dogodki na Balkanu. — Srbske priprave. Rumunija zabranjuje prevoz.

### Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Uradno se razglša:

Dunaj, 5. septembra.

#### Rusko bojišče.

Rusi se srdito ustavljajo našemu prodiranju v izhodni Galiciji in v Volhyniji.

Ruski napad ob besarabski meji je bil odbit pred našimi ovirami, pri čemur je bilo razpršenih več sovražnih bataljonov.

Izhodno od izliva reke Seret je udrli sovražnik, ne meneč se kakor navažno za lastne človeške žrtve, v naš strelski jarek, toda bil je v bojuna nož vržen nazaj, pri čemur je prišlo veliko število ranjenih in ujetih Rusov v naše roke.

Zahodno od Tarnopola so avstrijske in nemške čete zavzele z naskokom več obširnih sovražnih okopov.

Tudi pri mestu Založe smo zavzeli eno rusko opiralno točko.

Izhodno od mesta Brody in v Volhyniji je naše prodiranje uspešno.

Naše čete, ki se bojujejo v trdnjavske trikotu v Volhyniji, so ujele v zadnjih bojih krog 30 ruskih častnikov in čez 3000 mož.

Na samostanu Budzanov, ki se nahaja v sredini ruske bojne črte ob spodnjem toku reke Seret, že vihra nekaj dni zastava Rudečega križa. Čeprav se že itak ni moglo smatrati, da bi bili Rusi napravili vojaško bolnišnico na sredini bojne črte, se je v tem slučaju še vrhutega dogladlo, da so Rusi spremenili ta samostan v utrjeno opiralno točko. Čudil se tedaj ne bo nihče, če bodo v najkrajšem času zatrjevala ruska poročila, češ, mi smo kljub temu, da je vihrala na omenjenem samostanu zastava Rudečega križa, obstreljevali ta samostan. Sovražnik je zakrivil v tem slučaju zlorabo pogodb mednarodnega prava, kar pa nikakor ne sme škoditi načinu našega bojevanja.

#### Italijansko bojišče.

Včeraj, dne 4. septembra, so razvili Italijani na Doberdobski gorski planoti živahnije, toda popolnoma brezuspešno delovanje. Ko je italijanska artilerija vseh kalibrov hudo obstreljevala posamezne prostore, so že predpoldne napravili več sunkov ob cesti zahodno od S. Martina. Vsi sunki so bili odbiti. Naša artilerija je uničujoče obstreljevala bežečega sovražnika. Proti večeru je postajal topovski ogenj vedno hujši. Nato so sledili zopet posamezni infanterijski napadi, ki so pa bili vsi odbiti, pri čemur so imeli Italijani velike izgube.

Na južnem Tirolskem sta bili dve sovražni stotniji, ki sta napadli našo postojanko Marko, zapodeni v beg.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, podmaršal.

### Najnovejše nemško uradno poročilo.

Berolin, 5. septembra.

#### Severo-izhodno bojišče.

Armadska skupina maršala pl. Hindenburga. Med Friedrichstadtom in Mezzom (ob Njemeni) je položaj nespremenjen.

Izhodno od Grodna se je sovražnik umaknil za prostor pri reki Kotra južno od mesteca Jeziovi. Število ujetnikov, ki so jih čete zajele v bojih pri Grodnu, se je zvišalo čez 3600 mož. Čete armade generala pl. Gallwitza so pri in južno od mesta Mstibovo (južno-zahodno od Volkovijske) sovražnika zopet premagale. Ujetih je bilo 520 Rusov.

Armadska skupina maršala bavorskega princa Leopolda. Priboril se je izhod iz močvirnatih ožin pri in južnoizhodno od mesteca Novi-Dvor (severno od Pružana). Tudi dalje proti severu so se dosegli uspehi. Ujetih je bilo zopet čez 4000 Rusov in zaplenjenih troje strojnih pušk.

Armadska skupina maršala pl. Mackensa. Območje pri Breza-Kartuzskaja je sovražnik vsled pritiska naših čet izpraznil. V okolici Drohiczyn in južno od tam se sovražnik zopet krčevito ustavlja. Naši napade nadajfjujejo.

#### Južno-izhodno bojišče.

Armada generala grofa Bothmerja je z naskokom zavzela celo vrsto sovražnih postojank na zahodnem bregu reke Seret.

## Pred velikimi dogodki na Balkanu.

Na Balkanu je nastalo nemirno gibanje. Iz dogodkov na ruskem bojišču se da sklepati, da se svetovna vojska korak za korakom bliža svojemu koncu, ali da se vsaj prvi del svetovne vojske polagoma zaključuje. In sedaj se zdi Balkancem, da je prišel oni trenotek, v katerem morajo poseči vmes in na katerega so se že dobro leto pripravljali. Kako bodo posegli vmes, na kateri strani, to je seveda nerešeno vprašanje. Dvojezvena in četveresporazumna diplomacija imata sedaj na Balkanu vroče dneve. Vsaka dela z vsem naporom, da dobi partijo za svojo stran.

V naslednjem pričbujemo poročila, ki se nam zdijo najbolj verjetna, da pravilno označujejo trenutni položaj na Balkanu. Položaj se kajpada od trenutka do trenutka spreminja. V glavnem se samo lahko reče: Bolgarija je nam prijazna; Rumunija in Grčija sta prijazni četveresporazumu; o Srbiji in Črnogori pa itak vemo, kako je.

#### Rumunija pred odločitvijo.

Dunajski list „Abend“ poroča iz Bukarešta: Političen položaj se je odločil. Kralj Ferdinand in pa kraljevič Karol sta došla v glavno mesto Bukarešto. Ministrski svet rumunski trajno zboruje skupno z voditelji strank.

### Rumunija se udeleži.

„Journal de Geneve“ poroča, da se je doseglo sporazumljenje med Rumunijo in četveresporazumom,

ker se je ugodilo rumunskim željam. Rumuniji se je na prosto dalo, kdaj se udeleži vojske, toda zavezati se je morala, da ne bo prepustila prevoza topov in streliva v Turčijo.

Poluradni „Independance Romaine“ pravi, da poročila „Journale de Geneve“ večkrat ne odgovarjajo resnici.

#### Rumunija ne dovoli prevoza streliva.

Londonski Reuterjev urad poroča dne 3. sept.: Rumunija je Avstriji in Nemčiji naznanila, da ne dovoli uvoza orožja in streliva skozi svoje ozemlje v Turčijo. Rumunija pravi v tem naznanilu, da hoče svojo nepristranost posebno sedaj obdržati, ko je izbruhnila tudi vojska med Italijo in Turčijo. Rumunska vlada se izgovarja, da obstojijo med Rumunijo in Italijo prijateljski odnosi, katere Rumunija ne mara kaliti.

### Bolgarija zanika.

Uradna „Agence Telegraphique Bulgare“ poroča: Srbom je vsako sredstvo dobrodošlo, da obrekujejo Bolgare, ne ustrašijo se niti pred lažmi. Tako pri našajo srbski listi poročilo, ki je po krivem pripisujejo Reuterjevi poročevalnici, da je Bolgarija prepustila Turčiji vojno gradivo, med drugim tudi štiri 21palčne topove, ki so se takoj spravili ob Dardanele. To v Nišu zmišljeno poročilo ima jasen namen, da zlorabi zaupanje srbskih zveznikov.

#### Razpoloženje v Bolgariji.

Iz Sofije poročajo: Dne 30. avgusta so se pričeli v Bolgariji divizijski manevri.

Letina je že pod streho in ura odločitve se sedaj bliža.

V Sofiji je bilo ustanovljeno nemško-bolgarsko kulturno društvo, ki je priredilo dne 27. avgusta svoj prvi koncert.

#### Italija grozi Bolgariji.

„Frankfurter Zeitung“ poroča dne 4. t. m. iz južnošvicarskega mesta Chiasso: Srbija je odgovorila na noto četveresporazuma. Ta odgovor so prizadete vlade že sprejele. V odgovoru četveresporazuma vlade strogo molčijo. Kljub temu se je izvedelo za nekatere podrobnosti. Že pred nekaterimi dnevi se je naglašalo, da je Srbija po dogovoru z Grčijo pripravljena odstopiti Bolgariji ozemlje čez črto ob Vardaru in ji odstopi tudi del bitolskega vilajeta, katerega pa Bolgarija popolnoma zahteva za se. Srbska kakor tudi grška vlada vstrajata pri zahtevi, da bi Grčija in Srbija še tudi v bodoče naravnost mejili druga na drugo. Domneva se, da Bolgarija s temi koncesijami ne bo popolnoma zadovoljna, a nova srbska priznanja Bolgariji dajejo upanje za nadaljna pogajanja pri katerih bo dejanski sodeloval tudi novi grški ministrski predsednik Venizelos, čegar gospodarski sporazum s četveresporazumom se smatra kot ugodno znamenje. Kako pritiska četveresporazum na Bolgarijo, je videti iz odurne in robate pisave, katere se poslužuje glasilo italijanske vlade „Corriera della sera“ napram Bolgariji. „Corriera della sera“ najprvo ponuja Bolgarom sladek kruh in zagotavlja Bolgarijo najglobokejših simpatij, katere goji Italija in četveresporazum za njene zadače, grozi pa za slučaj, ako bi se Bolgarija skušala pridružiti Avstriji in Nemčiji z bičem in končno s koncem narodnega obstoja Bolgarije.

#### Radoslavovo glasilo o Srbiji.

Radoslavovo glasilo „Narodni Prava“ izvaja glede na srbski odgovor o odstopu Maceđonije: N

usmiljena nujnost je prisilila Srbijo, da je priznala neoporečeno pravico Bolgarov na Makedonijo. Toda Srbi priznavajo samo pravico in vprašanje je, če bo srbska armada Makedonijo tudi izpraznila.

#### Srbske priprave.

„Echo de Paris“ poroča iz Soluna: Srbija že dva mesca dobiva čez Solun ogromne množine municije, posebno granate, letala, oklopne avtomobile itd. Srbska armada se pripravlja na odločno akcijo, da prisili avstrijsko armado, da odpošlje čete z ruskega bojišča.

(Opomba: Ali so te priprave res namenjene proti Avstriji, je v sedanjem hipu dvomljivo. Mogoče je tudi, da se Srbija oborožuje proti Bolgariji.)

#### Prevažanje ruskih čet in municije za Srbijo.

Sofijskemu vladnemu listu „Echo de Bulgarie“ se poroča iz Rustčuka, da pošilja Rusija v enomer čete in druge vojaške potrebščine po Donavi za Srbijo. Te dni je zopet plulo veliko število prevoznih parnikov in drugih tovornih ladij, z municijo na krovu, mimo Rustčuka. Vsa municija in druge vojaške potrebščine, ki so jih prevažale te ladje, so bile namenjene za Srbijo.

#### Srbija in Grška.

Iz Aten poročajo: Vladni listi povdarjajo, da je Srbija, predno je izročila četverozvezi svoj odgovor, grško vlado o njega vsebini informirala. Srbija nudi v skladu z željami četverozveze Bolgariji koncesije tudi na desnem vardarskem bregu. Grška vlada bo srbsko vlado o svojem stališču še informirala. Ministrski predsednik Venizelos je obiskal srbskega poslanika ter mu izjavil, da se bo Grška nahajala na strani Srbije, ako bi Bolgari Srbijo napadli. Drugo poluračno poročilo grških listov zanikuje vesti o sestanku Venizelosa in Pašiča.

#### Srbska armada.

Septemberska številka lista „Oesterreichische Rundschau“ je priobčila članek „Srbija v letu 1915“, iz katerega posnamemo sledeče podatke o srbski armadi:

Srbska uradna naznanila pravijo, da šteje sedaj srbska armada okrog 220.000 za boj sposobnih mož. V bojih je bila napadalna sila srbske armade popolnoma sfrta. V srbskem glavnem stanu se je takrat, ko je mesca januarja Rusija nujno pozivala Srbijo, naj bi s sunkom na ogrsko ozemlje podpirala boje ruskih armad, odkrito priznalo, da je srbska armada le še zmožna za defenzivo, t. j. da se brani, ne pa za ofenzivo. Izgube srbske armade, ki je štela ob pričetku vojske 270.000 mož, so znašale do konca decembra leta 1914 140.000 mož, torej več kakor polovica cele armade.

Od aktivnih častnikov jih je padlo ali umrlo vsled bolezni več kakor 60%. V srbski armadi služijo sedaj večinoma rezervni častniki. Več nižjih uradnikov, pisarjev itd. se je povzpelo do rezervnih stotnikov in si je pridobilo, vsled vojske mnogo boljše službe, kakor so jih imeli pred vojsko v nevojaški službi. Pretežno večji del srbskih rezervnih častnikov si želi, da bi se vojska nadaljevala. Srbski rezervni častniki so v srbski armadi tisti sloj, na katerega se opirajo belgrajski častniki, ki se zbirajo okrog vedno še zelo priljubljenega prestolonaslednika in katere imenuje ljudstvo že več let „črno roko.“ Ti belgrajski častniki že od balkanske vojske stremijo, z vidnim uspehom za tem, da bi spremenili srbsko demokracijo v vojaško demokracijo.

Srbski kraljevi dvor, častniški zbor, vlada in vsi srbski politični krogi upajo kljub gorju, ki ga je prinesla vojska vsem Jugoslovanom, trdno v končno zmago velikosrbske misli ter v združenje vseh Jugoslovanov kljub ruskim porazom in kljub dosedanjim neuspehom četverosporazuma v tej svetovni vojski. Je to sicer dušna bolezen srbskega naroda, ki je pa velike važnosti.

#### Nikita upa.

Iz Rima se poroča: Dne 3. avgusta si je ogledal črnogorski kralj Nikita črnogorsko-hercegovinsko bojno črto in je navduševal svoje vojake za nove napore in žrtve. češ, končna zmaga bo na strani Črnogore, Srbije in njenih zaveznic in Črnigori se obeta sijajna bodočnost.

## Avstrijsko-rusko bojišče.

Na naši strani sicer ni nobenih neuspehov, toda ruski odpor postaja ob celi črti silovitejši. Posebno se Rusi srdito borijo proti našemu prodiranju ob spodnjem Seretu in ob besarabski meji.

Na severnem ruskem je padla trdnjava Grodno. Istotako obmostje friedrichstadsko (južnoizhodno od Rige ob Dvini). Ob Rokitenskih močvirjih napredujemo.

## Trdnjava Grodno padla.

Zavezniške čete so v petek, dne 3. septembra, z naskokom zavzele močno rusko trdnjavo Grodno ob Njemenu. Mi smo že v petkovi „Straži“ namignili, da stoji trdnjava pred padcem, ali pa da je že padla, in naše mnenje se je med tem obistinilo. Že dne 1. septembra so zavezniške čete z naskokom zavzele zahodni pas trdnjaviških predutrd in s tem je bila tudi usoda trdnjave zapečaten. Naskakujoče čete so si z naglim prodiranjem priborile v petek, dne 3. septembra, prehod čez reko Njemen in so takó z nenadnim naskokom prišle v posest mesta, ki leži na desni (izhodni) strani Njemena. V mestu se je vršil še boj za posamezne hiše, a končno so Rusi vendar morali prepušiti važno postojanko svojim nasprotnikom. V mestu so zmagovalci ujeli 400 Rusov.

S padcem Grodna je ruska črta ob Njemenu popolnoma prebita in je tako Rusom nemogoče prodiranje naše in zavezniške armade na tem prostoru ustaviti. Naše armade imajo sedaj v Grodnu na razpolago važno železniško križišče za prosto gibanje čet v zasedenem ozemlju.

#### Grodno.

Mesto Grodno je glavno mesto enakoimenovane ruskega okrožja in leži ob železnici Petrograd-Varšava. Grodno je bilo nekaj časa prestolnica poljskega kralja Štefana Bathoryja. Mesto šteje 60.000 prebivalcev, med njimi veliko število judov. Grodno je bila trdnjava prve vrste. Obširne utrdbe pred glavno trdnjavo se raztezajo 9 km naokrog in so bile zelo moderno urejene. A naši in zavezniški težki oblegovalni možnarji so tudi te močne utrdbe prav kmalu razbili.

#### Bitka med Ikvo in Dnjestrom.

V prostoru med Tarnopdom in Brodyjem, t. j. med rekama Ikva (pritok Styra v Voliniji) in Dnjestr je v teku huda bitka. Domneva se, da bo te dni v tem prostoru padla odločitev.

#### Na izhodnem bregu Sereta.

Kakor pravi avstrijsko uradno poročilo z dne 4. sept. so naše čete v izhodni Galiciji po hudih bojih zasedle že izhodni breg reke Seret. Naši so iztrgali sovražniku močne postojanke pri višini Sloterija in so ujeli 2 častnika in 1400 mož.

#### Ruske izgube 223.172 častnikov in 5% milijona mož.

List „Baseler Zeitung“ objavlja statistične podatke o dosedanjih izgubah ruske armade. Rusija je od pričetka vojske notri do srede mesca avgusta 1915 izgubila 223.172 častnikov in sicer jih je padlo častnikov 43.124, 161.443 jih je bilo ranjenih in 18.605 častnikov se pa pogreša. Za vsem znašajo ruske izgube na moštvo 5% milijona mož.

#### Velikanski plen.

Poljski list „Przeglad porany“ poroča iz Novo-Georgievsk: Zavezniške čete so dobile v trdnjavskih skladiščih toliko živil, da bi armada generala Bobrja lahko poldrugo leto vstrajala v trdnjavi. Malo pred začetkom obleganja so spravili Rusi v trdnjavo še 12.000 volov, kateri so sedaj prišli v lasi naše armade.

#### Novi načelnik ruskega generalnega štaba.

Kakor se iz Petrograda uradno poroča, je bil general Januškevič, načelnik generalnega štaba velikega kneza in glavnega poveljnika Nikolaja Nikolajeviča imenovan za vojaškega pomočnika carskega namestnika na Kavkazu. Vrhovni poveljnik ruske armade na severozahodu, general Aleksejev, je bil imenovan za načelnika pri generalnem štabu vrhovnega poveljnika velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča.

#### Novi ruski poveljniki.

Načelnik 6. ruske armade, generalni pribočnik Ruski, je imenovan za glavnega poveljnika ruskih armad na severni fronti in poveljnik 4. armade general Evert, za glavnega poveljnika armad na zahodni ruski bojni črti.

#### Avstrijski upravitelj na Poljskem.

Za ozemlje, katero so na Rusko-Poljskem zasedli Avstrijci, je imenovan za glavnega upravitelja generalni major baron pl. Diller.

#### Veliki nemiri v Rusiji.

Iz Odesa prihajajo preko Bukarešta poročila, ki pripovedujejo, da so se vršili na več krajih Rusije resni nemiri, ki so bili antimonarhističnega značaja. Splošna nezadovoljnost, povzročena vsled dolgo trajajoče vojne, je glavna povzročiteljica velikih nemirov, kojih resnost se nikakor ne sme podcenjevati. Neznosna draginja, ki vlada v Rusiji, je tudi vzrok, da se nezadovoljnost razširja. V ljudstvu vlada splošna pobitost, kajti nihče ne verjame, da bi Rusija u-

tegnila zmagati v tej vojski. Veliko je ogorčenje zoper tiste kroge, ki se jih smatra za povzročitelje vojske, katera je prinesla revnejšim ruskim ljudskim slojem toliko gorja. V Odesi so pretepli nekega višjega ruskega častnika, ki je hotel razgnati gručo delavcev, kateri so preklinjali Nikolaja Nikolajeviča. Upoklic novih letnikov se baje ne vrši brez težkoč. Glavna poteza razpoloženja v ruski državi je sedaj splošna klavernost in pobitost.

#### Japonska ponuja čete Rusiji.

Listu „Aftenposten“ se poroča iz Petrograda: Dopisnik ruskega lista „Ruskoje Slovo“ v Tokiju je izvedel iz uradnega vira, da je Japonska ponudila Rusiji svoje čete za evropsko bojišče. Vprašanje, kako se bo udeležila Japonska vojske na strani četverosporazuma, se bo rešilo, kakor hitro bodo došla v Tokijo poročila japonskih poslanikov na dvorih četverosporazumnih vlad. Tozadevna pogajanja med Japonsko in četverosporazumom so sedaj v polnem teku.

#### Belo morje zmrznilo.

List „Aftenposten“ poroča, da je Belo morje okrog edinega in najvažnejšega ruskega pristanišča Arhangelska zamrznjeno in ne more dobiti Rusija municije iz Amerike in tudi Rusija je morala ustaviti pošiljanje blaga iz Rusije preko Arhangelska v Anglijo, Francijo, Italijo in druge države. Da je Belo morje letos tako zgodaj zamrznilo, je zopet nov in velik udarec za Rusijo.

## Avstrijsko-italijansko bojišče.

Na italijanski fronti se ni pripetilo nič posebnega. Četverozvezna poročila pravijo, da bodo vsi četverozvezni zavezniki koncem septembra ali začetkom oktobra navalili na nas. Potemtakem bi se sedaj vršile priprave. Toda o najmočnejšem zavezniku, o Rusiji, že to poročilo ne velja več.

#### Tri desetinke italijanske armade uničene.

Listu „Züricher Zeitung“ se poroča z italijanskega bojišča, da so doživeli Italijani zopet hud poraz. Tudi italijanski listi so že začeli priznavati, da so izgubili Italijani v dosedanjih bojih na italijansko-avstrijskem bojišču več kakor tri desetinke svoje armade, ne da bi bili dosegli kakšnih uspehov in pridobili ozemlja.

#### Italija izgubila dosedaj 682 častnikov.

Italijanska armada je izgubila dosedaj 682 častnikov in sicer 2 generala, 64 štabnih častnikov, 138 stotnikov in 478 drugih častnikov.

#### Novi upoklici v Italiji.

Italijanski pođaniki, rojeni 1896, kakor oni, rojeni v letih 1892 do 1894, ki se nahajajo izven Italije, se morajo nemudoma vrniti k naborom v Italijo. Ta odredba se utemeljuje s tem, ker namerava Italija do spomladi podvojiti število svojega moštva. V poučenih krogih je pa znano, da je Italija vsled velikanskih izgub ob Soči prisiljena si pravočasno dobiti novih rezerv.

#### Angleški častniki v italijanski vojni mornarici.

Angleži niso prav nič zadovoljni z delovanjem italijanskega vojnega brodograja v Jadranskem morju. Vsled tega so se že vršila posvetovanja, da bi se še tudi Anglija udeležila vojnih podjetij italijanskega vojnega brodograja v Jadranskem morju. Dne 3. avgusta se je odpeljal skozi severno-italijansko mesto Turin eden angleški admiral in več angleških mornariških častnikov v smeri proti Jadranskemu morju.

#### Italija je Avstrijo podcenjevala.

Italijanski list „Corriere della Sera“ piše: Italijanski vojaški strokovni pisatelji so podcenjevali — Avstrijo. Ne more se tajiti velikanska moč Avstrije, ki se bo pokazala šele takrat, ko bo po končani vojski prejel vsak svoj delež. Avstrija in Nemčija bosta kar zaporedoma skušali vreči ob tla Rusijo, Srbijo, Francijo in Italijo. Ker primanjkuje Italiji in Srbiji denarnih sredstev za nabavo orožja in municije, ji ma mora takoj Anglija priskočiti na pomoč.

#### Kobarid.

Kobariška občina šteje okoli 1400 prebivalcev. Kobarid je oddaljen od Gorice 52 kilometrov. Kobaridci so čvrsti, krepki ljudje, inteligentni, zavedni Slovenci. Kobarid ima prvo slovensko ljudsko knjižnico na Primorskem. Narodna čitalnica je bila ustanovljena po pesniku S. Gregorčiču leta 1871 in ima trobojnico od istega leta. V Kobaridu je bilo tudi več gospodarskih društev, jako razvita hranilnica in posojilnica. V Kobaridu je križišče cest proti Gorici, Koroški in Itali-

ji, poštna zveza po Nediški dolini s Čedadom v Italiji. V Kobariču se je rodil in tudi tam prerano umrl slovenski pesnik in pisatelj Krilan. Leta 1904 si je postavila občina lep občinski dom. Na Kobariškem je cvetela konjereja, kobariške konje se je v Italiji prodajalo za drag denar.

## Kačja zalega.

Zdaj šele brez vseh okolišnosti prihajajo na dan vesti, kakšna protiaustrijska golazen se je skrivala v Trstu za listom, ki je pod imenom „Piccolo“ širil strup liberalstva in iredentovstva po Trstu in vsem Primorju. Urednik tega potuhnjence, Ottilio Tamaro, jo je pred vojsko popihal v Rim ter tam javno in očitno razkriva, kako sovražstvo so gojili tržaški „neodrešenci“ do Avstrije in do našega cesarja. Naše oblasti so z ozirom na „zaveznico“ zatiskavale oči in ušesa, to je zahtevala trozvezna višja politika, a s tem so le gojile strupeno golazen na lastnem telesu. Samo dva moža (Hohenlohe in Konrad pl. Hötendorf) sta ne samo spoznala nevarnost tržaških neodrešenec, marveč sta se upala proti njim tudi nastopiti. — Bivši cesarski namestnik Hohenlohe je uvidel neomajno zvestobo slovenskega prebivalstva do avstrijskega cesarja, zato je hotel svoje delovanje tudi po tem uravnati. Žal, da je bil poklican pred šestimi meseci na Dunaj.

Ottilio Tamaro, ki čepi sedaj v Rimu, priznava, da je bivša laška liberalna stranka v Trstu takorekoč proslavljala vsako leto spomin smrti onega Oberdanka, ki je hotel z bodalom umoriti — našega cesarja!

Tam za Krasom se bori z brezprimernim junštvom naš Hrvat in Slovenec zoper napade onega naroda, ki je gojil v Trstu to gadjo zalego in ki hoče ob Adriji ugonobiti slovanski, Avstriji nad vse zvesti rod. Naši vojaki poznajo svojo dolžnost in jo bodo vršili do konca. Bog daj pomoč!

### Slovenec v italijanskem ujetništvu.

Iz italijanskega ujetništva se je oglasil Anton Culkar iz Drage pri Višnjigori. Piše: „Ljubi stariši in sestre! Vam naznamim, da sem v ujetništvu na Laškem. Gre mi dobro, piti in jesti mi ne manjka, pisal sem po 20 kron, da si kupim hlače, spodnje hlače in srajco, nimam nič.“ Laški cenzor pa ni vedel, da je bil Culkar dogovorjen s svojo materjo Uršulo, da, če bodo tri pike, je hudo, če bodo štiri pike, je prav hudo! Torej gre Slovencem, ki so ujeti na Italijanskem, prav hudo in se sklepa iz te dopisnice, da nimajo niti jesti niti piti.

## Austrijsko-erbško bojišče.

### Srbski zrakoplovec nad Novim Sadom.

Dne 3. avgusta je priplul srbski zrakoplovec nad mesto Novisad. Zrakoplov je plovil v višini 300 metrov nad mestom in se je kmalu vrnil nazaj v Srbijo, ne da bi bil metal bombe na mesto.

## Francoske nakane.

Iz Curiha se poroča: Francozi so zbrali ob alpsko-francoski meji 300.000 mož, da bi udarili z njimi na nemške postojanke v Alzaciji, ki obvladujejo mesto Mühlhausen.

## Kakšen mir bo sklenila Nemčija?

„Grazer Volksblatt“ piše: Nemškemu državemu kancelarju je bila izročena spomenica, katera je bila podpisana od 82 nemških mož-učenjakov in v kateri ti možje ugovarjajo zoper razne aneksijske zahteve v številnih vlogah, ki jih dobiva nemški kancelar od raznih strani Nemčije. Spomenica se glasi: Nemčija se ne udeležuje sedanje svetovne vojske z namenom, da bi si osvojila tujega ozemlja, marveč, da bi si ohranila svoj obstoj pred sovražnimi zaveznicami, da bi si ohranila svojo narodno enotnost in svoj napredujoči razvoj. Le edino to, kar služi tem smotrom, sme Nemčija uvaževati tudi takrat, ko bo sklepala mir. Vloge, ki so došle Vaši ekscelenci, pa nikakor ne odgovarjajo tem smotrom. Smatramo torej za svojo dolžnost, da ugovarjamo z vso odločnostjo takim stremljenjem ter da se javno izrečemo, da bi smatrali za velik in usodepolen politični pogrešek, če bi se uresničile te zahteve, ki bi ne ojačile Nemčije, marveč bi jo oslabilo na usodepolni način. Če se zadeva premotriva strogo stvarno, pridemo do načela, da se mora obsoditi misel, ki zahteva, da si Nemčija prikloni politično samostojne narode, ki so navajeni

samostojnosti. Nemčija je postala iz stremljenja po narodni enotnosti in po narodni nerazdružnosti. Ona je narodno-sovražne elemente le počasi in se nepopolno ma združila in spojila s seboj. Ne dogodki, ne osebe in tudi ne razpoloženje ne sme spraviti Nemčije tako daleč, da bi zapustila vodilne in temeljne misli, da je Nemčija narodno enotna država ter da ne sme ničesar spremeniti, kar bi utegnulo uničiti značaj Nemčije, da je narodno enotna. Samo ob sebi je umevno, da ne bo smelo postati po sklenjenem miru tisto ozemlje, katero je Nemčija sedaj zasedla in katerega bo po sklenjenem miru zopet izpraznila, nekako opiralščice za naše sovražnike ter da se na tem ozemlju ne bo smel utrditi nabeđen tekmeč Nemčije. Ne sme obstajati možnost, da bi se sovražna čutila prebivalstva spremenila v sovražna dejanja, ki bi ogroževala mir in varnost naših mej. Take nevarnosti se lahko preprečijo in mi zaupamo, da se bo posrečilo najti, izbrati in udelejevati primerna sredstva. K temu pa zopet ne smemo računati takih sredstev, ki bi nas po ovinkih končno vendarle zapeljala tako daleč, da bi si trajno osvojili zasedeno ozemlje. Mi vsi in tudi ves nemški narod smo trdno prepričani, da se bo končala ta svetovna vojska s popolno zmago Nemčije. Po tako občudovanja vrednih činih, po tako neskončno velikih žrtvah in naporih, po toliki slavi in po tolikem mirno in velikodušno prenašajočem trpljenju bo imelo nemško ljudstvo pravico do takega končnega uspeha svojih zmag, ki bo odgovarjal temu, kar je morala Nemčija žrtvovati. Največja pridobitev za Nemčijo bo pa izvojevano prepričanje, da se Nemčiji ni treba bati sovražnikov celega sveta ter doprinešen dokaz brezprimerne sile, ki ga je dala Nemčija našim potomcem in drugim narodom na svetu. Nemčija pa sme skleniti le takšen mir, ki bi odgovarjal strateškim potrebam, političnim in narodno-gospodarskim interesom Nemčije ter neoviranemu razvoju njenih sil v lastni državi ter na prostem morju. Imamo zaupanje, da se bo Vaši ekscelenci posrečilo s sodelovanjem ustavno poklicanih činiteljev skleniti v danem času in ne meneč se za postranska uplivanja mir, ki bo popolnoma odgovarjal vojaškemu uspehom, katere si je Nemčija priborila.“

## Naraščanje prebivalstva in vojne.

O aktualnem vprašanju: „Kako velika je izguba krvi, ki jo morajo radi vojne pretrpeti poedini narodi in v koliko bo ta izguba uplivala na razvoj narodov v miru“ — je predaval nemški profesor in vojaški višji zdravnik dr. Schwiening. Po svojih preiskavanjih, ki jih je izvedel omenjeni profesor, prihaja do pažnje vrednega zaključka, da številke smrtnih slučajev v vojni niti od daleč ne dosežajo tistih žrtev, ki so jih često razne epidemije in kuge pokosile, in ki jih vsako leto zahtevajo kronične infekcijske bolezni, kakor je n. pr. tuberkuloza. Kolike bodo direktne izgube, to je: smrtni slučajevi vsled ran ali bolezni v tej vojni, se da približno domnevati iz številke zadnjih velikih vojen. In iz teh izhaja, da se more učinek direktnih smrtnih slučajev v vojni na število prebivalstva, vzeto kakor celota, smatrati neznatnim. Znatno večji učinek in po tem izguba prebivalstva se povzročuje indirektno po tistih faktorjih, ki so sicer temelj nadaljnega razvoja narodov, in to je z ene strani odpadanje sklepanja zakonov (in vsled tega zmanjšanje števila rojstev), a z druge strani splošno umiranje. Število porok se vsled vojne znatno krči, a število rojstev upada še bolj in to ne samo vsled manjega števila žentev, ampak tudi radi mnogih drugih vzrokov, ki se pojavljajo ob vojnah. To že tudi dokazujejo izkustva iz prejšnjih vojen. Na splošno umiranje prebivalstva deluje vojna s tem, ker po njej izzvane razne epidemije pustošijo tudi med civilnim življenjem, kjer pobirajo obilo žrtev. Kot zglede omenja Schwiening epidemijo pogostega tifusa, ki so ga leta 1812 donesli Francozi iz Rusije in so na svojem pohodu skozi Nemčijo okužili tudi to. Potem kolerno epidemijo črnih kozic leta 1871—1873, ki se je zaradi slabo cepljenih francoskih ujetnikov zavlekla tudi v Nemčijo.

Danes je nevarnost zanašanja raznih kug v primeri z nekdanjimi časi znatno manjša vsled napredkov higijene in medicine. Ali, na manjšanje prebivalstva deluje znatno tudi naraščanje izseljevanja, ki se neizogibno pojavlja po velikih vojnah, kakor tudi vsled političnih in gospodarskih izprememb, ki jih donaja vojna seboj. Kar se Nemčije tiče — se nadeja profesor Schwiening — da število rojstev (ki je zadnjih deset let začelo padati) zopet poraste. Dr. Schwiening je zaključil: Zdrav narod že po organskih zakonih samoohrane lahko tudi sam izleči rane, ki mu jih je zadala vojna.“

Kako bo sledil gospodarski in kulturni proces ozdravljenja, to je vprašanje, ki še čaka svoje rešitve. Odgovor nanje je eden najtežavnejših problemov te vojne.

## Raznoterosti.

Kardinal Klavdij Vaszary †. Dne 2. septembra 1915 je umrl v B. Füredu na Ogrskem bivši ogrski knezoadškof in primas, kardinal Klavdij Vas-

zary v visoki starosti 84 let. Za knezoadškofa v Ostrogonu in primasa Ogrske je bil imenovan l. 1891, dve leti pozneje ga je pa imenoval papež Leon XIII. kardinalom rimsko-katoliške cerkve. Rajni kardinal je bil član ogrske magnatske zbornice in član ogrske akademije znanosti. Kardinal Vaszary je znan vsled svojega neustrašenega nastopa v ogrski magnatski zbornici, v kateri je branil pravice katoliške cerkve in v kateri se je vršilo posvetovanje o upeljavi civilnega zakona na Ogrskem, ki je bil takrat končno tudi sprejet. Leta 1912 se je odpovedal ostrogonskemu nadškofijskemu sedežu. Za njegovega naslednika je bil imenovan škof Czernoch.

Spremembe v štajerski kapucinski redovni provinci. Prestavljeni so sledeči oo. kapucini: Iz Gorice: o. Mavricij v Lipnici kot katehet in o. Viktorin v Muravo. Od Sv. Križa sta prestavljena: o. Dionizij v Knittelfeld kot katehet, br. Rogerij v Krško kot kuhar. Iz Lipnice: o. Eferik v Sv. Križu, br. Martin v Gradec kot kuhar. Iz Krškega: br. Jakob v Sv. Križu kot vratar. Iz Murave: o. Irenej v Švanberg in o. Gracijan v Knittelfeld. Iz Celovca: o. Emilij v Muravo. Iz Knittelfelda: o. Tomaž v Gradec kot koadjutor. Iz Grudeca: o. Janez v Krško, o. Bruno kot superior in br. Matija v Škofjočoku kot vratar.

Koliko katoličanov živi na celem svetu. Leta 1911 je živelo na celem svetu 263 milijonov katoličanov, leta 1912 288,67 milijonov, leta 1913 311,75 milijonov, leta 1914 337,25 milijonov in dne 1. januarja l. 1915 je živelo na celem svetu 365,29 milijonov katoličanov. V zadnjih desetih letih se je zvišalo število katoličanov v vsakem letu za 8%.

Poljščina dobi zopet svoje pravice. Nemške oblasti so, kakor se poroča iz Berlina, dovolile, da se sme odslej poljski jezik v pismih svobodno rabiti. — Nadalje se je na orientalskem učilišču v Berlinu odredilo, da se morajo nemški upravni uradniki in člani nemške armade v posebnih jezikovnih tečajih učiti poljščine.

Iz državno-železniške službe. Nadrevident R. Eyzn je imenovan za ravnateljevega namestnika pri ravnateljstvu državne železnice v Beljaku.

Iz učiteljske službe. Začasna učiteljica na tri-razredni mešani šoli pri Sv. Florijanu Marta Sekirnik je imenovana za stalno učiteljico istotam. — Začasna učiteljica na štirirazrednici v Žitlah Jera Vizenjak je imenovana za stalno učiteljico istotam. — V pokoj je stopil stalni nadučitelj v Skednju Simon Sinkovec.

Iz pošte. Poštarica J. Kaufmann v Hočah je stopila v pokoj. Posle tamošnje pošte oskrbuje gđa. M. Postružnik.

Imenovanje. Naš rojak iz Slovenskih goric, učitelj slovensčine na Franc Jožefovi akademiji na Dunaju in ravnatelj pomožnih uradov v domobranskem ministrstvu, Franc Fras, je imenovan za nadravnateljca.

Umrli je v Beljaku g. Anton Kampos, star 68 let. Pokojnik je bil več let ravnatelj hotela „Union“ v Ljubljani. Rodom je štajerski Slovenec. Naj počiva v miru!

Imenovanje za rezervne častnike. Da se izvežba rezervno, nadomestno-rezervno in črnovojniško moštvo za rezervne (črnovojniške) častnike, določa domobransko ministrstvo sledeče: Rezervni podčastniki, ki so opravljali svoj čas kot enoletni prostovoljci vojaško službo, ki pa niso doprinesli dokaza usposobljenosti, bodo imenovani za rezervne (črnovojniške) častnike, če bodo doprinesli dokaz teoretične usposobljenosti in če so namenjeni za notranjo vojaško službo in ne za vojaško službo na fronti. Črnovojniški zavezanci s pravico do znaka enoletnih prostovoljcev, ki niso svoj čas služili pri vojakah, imajo pravico do izvežbanja za rezervne častnike. Rezervni, nadomestno-rezervni in črnovojniški podčastniki s pravico do znaka enoletnih prostovoljcev, ki so se odlikovali pred sovražnikom in ki so bili odlikovani s pravico do znaka enoletnih prostovoljcev, ki so se odzervi, oziroma za črnovojniške kadete. Pravice do imenovanja za rezervne (črnovojniške) častnike nimajo sledeči: a) tisto rezervno, nadomestno-rezervno in črnovojniško moštvo, ki je služilo v armadi ali v domobranstvu; b) enoletni prostovoljci, katerim se je priznala ugodnost enoletnih prostovoljcev šele potem, ko so bili kot nadomestni rezervisti vojaško izvežbani. Vsi ti se morajo brez izjeme uvrstiti v marš-stotnije ali v nadomestne transporte.

Nova uniforma za vojaško duhovščino. Za vojaško duhovščino, ki se nahaja na bojišču, je določena sledeča nova uniforma: Cepica sive barve (za 4. in 5. činovni razred kakor za generale). Siv plašč z našitki iz bržumca. Pantalon sive barve s črnimi obročki iz sukna. Za katoliško, grško-iztočno in protestantsko duhovščino spodnja suknja sive barve z žepi in ovratnikom. Kroj in oblika ostane kakor dosedaj.

Nadomestni izpiti za enoletne prostovoljce. C. kr. domobransko ministrstvo razglasa, da so določeni za nadomestne izpite enoletnih prostovoljcev za mesec september, oktober in november 1915 sledeči roki: Za mesec september dne 9. in dne 27. septembra, za mesec oktober dne 11. oktobra, za mesec november dne 8. novembra.

Člani žetvenih komisij oproščeni črnovojniške službe. Političnim oblastvam se je naročilo, da se naj za črnovojnike, ki so člani žetvenih komisij po občinah, izprosi oprostitev od črnovojniške službe. Ozira se naj pri tem le na tiste črnovojnike, kateri so kot

